

KOMORA SOUDNÍCH TLUMOČNÍKŮ
A SOUDNÍCH PŘEKLADATELŮ ČESKÉ REPUBLIKY

1996–2021

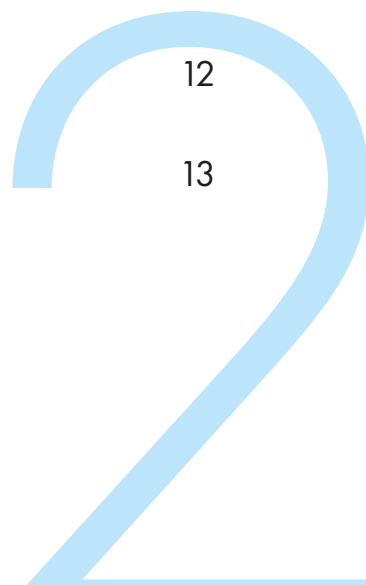
KOMORA SOUDNÍCH TLUMOČNÍKŮ
A SOUDNÍCH PŘEKLADATELŮ ČR

TLUMOČNÍK V SOUDNÍ SÍNI

JAK S NÍM ÚSPĚŠNĚ SPOLUPRACOVAT

OBSAH

	PŘEDMLUVA	3
A.	TLUMOČNICKÉ PŘEDPISY	4
B.	TLUMOČENÍ	4
B.1	Druhy tlumočení	4
B.1.1	Simultánní tlumočení	4
B.1.2	Šušotáž	4
B.1.3	Konsekutivní tlumočení	5
B.1.4	Tlumočení z listu	5
B.2	Specifika soudního tlumočení	5
C.	PŘED JEDNÁNÍM	6
C.1	Výběr tlumočnicka	6
C.1.1	Jazyk	7
C.1.2	Odbornost tlumočnicka	8
C.1.3	Možnost tlumočnicka dostavit se	8
C.2	Příprava tlumočnicka	8
C.3	Délka jednání	9
D.	BĚHEM JEDNÁNÍ	9
D.1	Představení tlumočnicka	9
D.2	Místo tlumočení	10
D.3	Přizpůsobení mluvy	10
D.4	Dokumenty čtené při jednání	11
D.5	Specifika tlumočení prostřednictvím audiovizuální techniky	12
E.	PO JEDNÁNÍ	12
F.	ZÁVĚREM	13

Toto „minimum soudního tlumočnictví“ má usnadnit soudcům a soudkyním spolupráci se soudním tlumočnickem/soudní tlumočnicí a pomoci jim zajistit hladký průběh tlumočeného jednání. Zatímco postupy ostatních profesionálů v soudní síni – advokátů a státních zástupců – soudci dobře znají, protože absolvovali stejné studium na právnické fakultě, o práci tlumočnicků toho obvykle mnoho nevědí. (Platí to ovšem i opačně: znalost práva se u tlumočnicků většinou omezuje na povinné právní minimum nezbytné ke jmenování.) Kvalita tlumočení a plynulost tlumočeného jednání přitom do značné míry závisí na vzájemném pochopení potřeb soudu a potřeb tlumočnicka. Jen tlumočnick, kterému soudce umožnil dobře tlumočit, může podat dobrý výkon a třeba soudci pomoci i nad rámec tlumočení, například objasněním kulturních rozdílů.

Při psaní této příručky jsme se inspirovali brožurkou, kterou se stejným cílem vydal svaz soudních tlumočnicků a soudních překladatelů v Bádensku-Württembersku.¹ Německým kolegům tímto děkujeme za vstřícnost, s níž nám umožnili využít jejich doporučení.

Tato příručka se týká především tlumočnicků mluveného jazyka. Tlumočníci znakového jazyka pro neslyšící mají specifické potřeby, které jsou popsány v jiných publikacích.²

1 So gelingt die Zusammenarbeit zwischen Gerichten und Sprachmittler*innen. Vydal Verband allgemein beeidigter Verhandlungsdolmetscher und öffentlich bestellter und beeidigter Urkundenübersetzer in Baden-Württemberg e.V., 2. vydání, 2021.

2 Např. DINGOVÁ, Naďa a Ema KONDYSKOVÁ. Soudní tlumočení pro neslyšící. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, c2008. ISBN 978-80-87153-51-2. DINGOVÁ, Naďa: Specifika soudního jednání za účasti neslyšícího klienta. Bulletin Soudní tlumočnick č. 1/2011.

A. TLUMOČNICKÉ PŘEDPISY

Výkon tlumočnické činnosti se řídí zákonem č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích (tlumočnický zákon), vyhláškou č. 506/2020 Sb., o výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti (prováděcí vyhláška), a vyhláškou č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočnicka a soudního překladatele (vyhláška o odměně). Tyto tzv. *tlumočnické předpisy* nahradily zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, a jeho prováděcí vyhlášku č. 37/1967 Sb.

B. TLUMOČENÍ

Tlumočení je **převod mluveného textu** z výchozího do cílového jazyka. Při soudním jednání se obvykle uplatňuje několik *druhů tlumočení*, z nichž každý se hodí pro jinou situaci a má vždy nějaké výhody a nějaké nevýhody. Soudce by mezi jednotlivými druhy tlumočení měl umět rozlišovat a vytvořit pro ně tlumočnickovi vhodné podmínky.

B.1 DRUHY TLUMOČENÍ

B.1.1 SIMULTÁNNÍ TLUMOČENÍ

Tlumočnick poslouchá mluvčího a (téměř) **souběžně** tlumočí. Simultánní tlumočení šetří čas (co zazní, je hned tlumočeno).

B.1.2 ŠUŠOTÁŽ

Poddruhem simultánního tlumočení je tzv. šušotáž (tlumočení šepem), kdy tlumočnick rovněž tlumočí souběžně s promluvou mluvčího, ale potichu. Používá se typicky při tlumočení průběhu jednání účastníkovi, kdy tlumočnick sedí vedle účastníka. Limitem šušotáže je počet účastníků – je-li jich větší počet, není toto „šeptání do ouška“ dost dobře možné. Tlumočnick musí při šušotáži sedět bezprostředně u účastníka. Nemůže šepem tlumočit například pro více obžalovaných, navíc vzájemně oddělených příslušníky Vězeňské služby.

Tlumočení šepem je pro tlumočnicka velmi **náročné hlasově** – delší šušotáž vysušuje, resp. ničí hlasivky. I když je požívání nápojů v soudní síni jednacím řádem zakázáno, měl by soudce případně udělat krátkou přestávku a umožnit tlumočnickovi, aby se napil, popřípadě povolit tlumočnickovi, aby během jednání pil (dle našich zkušeností to ruší jednání méně než přestávky).

B.1.3 KONSEKUTIVNÍ TLUMOČENÍ

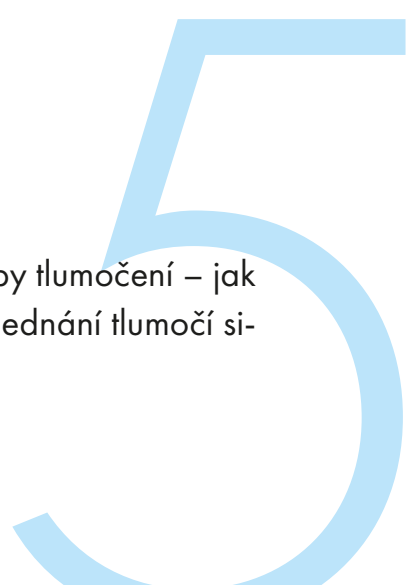
Konsekutivní tlumočení je tlumočením následným, **po úsecích**. Vyžaduje proto více času. Mluvčí promluví a udělá přestávku, ve které tlumočnický jeho promluvu přetlumočí. Během soudního jednání se konsekutivní tlumočení používá při tlumočení výslechu svědka i účastnických výpovědí. Konsekutivní tlumočení je **náročné na paměť** tlumočnicka: čím delší promluva, tím delší úsek textu si tlumočnický musí zapamatovat a tím větší je riziko, že se část tlumočeného obsahu „ztratí“. Tlumočnická paměť se trénuje častým tlumočením, avšak zdaleka ne všichni tlumočnický tlumočí každodenně. Mnozí působí i jako překladatelé nebo pracují například v akademické sféře, a tlumočí tedy jen občas. Tlumočnický sice pomáhá tzv. *tlumočnická notace*, při které si dělá poznámky do bloku (který má profesionální tlumočnický vždy s sebou), i zde se ale jedná o specifickou dovednost, kterou ne všichni soudní tlumočnický ovládají. **Soudce by proto měl dbát na to, aby tlumočené úseky nebyly příliš dlouhé a omezovaly se nejvýše na několik málo vět.**

B.1.4 TLUMOČENÍ Z LISTU

Během jednání je tlumočnický někdy požádán, aby předstoupil před soud a přetlumočil přítomným pasáže z listin uložených ve spisu. Jedná se o tzv. *tlumočení z listu* – velmi obtížnou tlumočnickou disciplínu (hybrid mezi tlumočením a překladem). Je nutné si uvědomit, že právní systémy jednotlivých států nejsou totožné, a nekryje se tedy úplně ani právní terminologie. I při písemném překladu v klidu domova překladatel mnohdy dlouze přemýšlí a několikrát přeformuluje text, než najde optimální znění. Někdy musí nejprve dělat rešerše nebo nastudovat odbornou literaturu, než je schopen text správně přeložit. Po tlumočnický v soudní síni se však chce, aby ihned po přečtení přetlumočil text, který vidí většinou poprvé (navíc před publikem). Tlumočit text, který je zpracován ve formě písemného dokumentu, je náročné i proto, že písemný a ústní projev se liší také strukturou textu, stylistikou a výběrem jazykových prostředků. **Tlumočení z listu by proto mělo být spíše výjimečné** a nemělo by být využíváno tam, kde měl soud nechat předem vyhotovit písemný překlad.

B.2 SPECIFIKA SOUDNÍHO TLUMOČENÍ

Při soudním jednání se obvykle využívají oba základní typy tlumočení – jak simultánní (šušotáž), tak i konsekutivní. Pokud tlumočnický část jednání tlumočí simultánně, neměl by to soudce vnímat jako rušení.

V komerční praxi se používá tlumočnická technika, kdy jsou adresáti tlumočení vybaveni sluchátky a tlumočníci sedí po dvou odděleně od účastníků v kabině s mikrofony, vzájemně se podporují a po max. 20 minutách se střídají. U soudu se tlumočník musí obejít bez technického zázemí i bez střídání s kolegou, což na něj klade zvýšené nároky.

C. PŘED JEDNÁNÍM

Před samotným jednáním je nutné

1. vybrat vhodného tlumočníka (vhodné tlumočnický),
2. umožnit tlumočnickovi (tlumočnickům) přípravu na tlumočení (seznámení se spisem),
3. počítat s tím, že tlumočené jednání trvá déle.

C.1 VÝBĚR TLUMOČNÍKA

Tlumočník by měl být primárně vybírán **ze seznamu tlumočníků a překladatelů** vedeného Ministerstvem spravedlnosti. Zákon o soudních tlumočnických a soudních překladatelích sice umožňuje výjimečně ustanovit i tlumočníka nezapsaného v seznamu (§ 26), ale jen

1. pokud pro daný jazyk není žádný tlumočník zapsán,
2. žádný tlumočník zapsaný v seznamu nemůže tlumočnický úkon provést, nebo by
3. provedení tlumočnického úkonu tlumočnickem zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými náklady nebo obtížemi.

U tlumočníka nezapsaného v seznamu není garantována odborná způsobilost (magisterské vzdělání, speciální tlumočnická státní jazyková zkouška, absolvování právního minima, úspěšné složení vstupní zkoušky, 5 let tlumočnické praxe), kterou zapsaný tlumočník prokazuje před jmenováním.

Výběru vhodného tlumočníka ze seznamu tlumočnicků a překladatelů by měla být věnována **náležitá pozornost**, protože výběr nevhodného tlumočníka může zcela zmařit jednání. Při výběru tlumočníka je nutné vzít v úvahu:

1. z jakého (do jakého) jazyka se bude tlumočit,
2. zda má mít tlumočník nějakou specifickou odbornost (jejíž využití při jednání se předpokládá),
3. možnost tlumočníka (tlumočnicků) dostavit se.

C.1.1 JAZYK

Je nutné ustanovit tlumočníka pro jazyk, kterým mluví osoba, jíž bude tlumočeno. To není někdy tak jednoduché, jak by se mohlo zdát.

Pro volbu jazyka nemůže sloužit jako vodítko pouhá státní příslušnost, protože existují země, kde se mluví více jazyky (Švýcarsko, USA, Indie atd.) a záleží na tom, z jakého regionu daná osoba pochází, nebo jakého je původu. Pokud je tedy účastníkem/svědkiem například Švýcar, je nutné zjistit, zda hovoří německy, francouzsky či italsky. Američan hispánského původu zase bude potřebovat spíše tlumočníka ze španělštiny než z angličtiny.

V některých zemích zase většina obyvatel ovládá i jiný než původní jazyk. Typicky se jedná o osoby ze zemí bývalého Sovětského svazu (Ukrajina, Bělorusko, Kyrgyzstán, Kazachstán atd.), které obvykle mluví plynule rusky (někdy pouze rusky), nebo třeba obyvatele Katalánska, kteří kromě katalánštiny ovládají i španělštinu. Není tedy vždy nutné (marně) shánět tlumočníka např. z kyrgyzštiny nebo kazaštiny, když lze ustanovit, resp. přibrat ruštináře. Tato nynější „výhoda“ může v budoucnu ztrácet na významu v důsledku většího prosazování národních jazyků.

Některé jazyky, jimiž se mluví v mnoha zemích, se výrazně liší svými dialekty (arabština, kurdština). Tyto dialekty mohou být velmi rozdílné, až vzájemně nesrozumitelné. Při výběru tlumočníka je proto nutné přihlídnout nejen k jazyku, ale i zemi, resp. oblasti, odkud pochází osoba, které má být tlumočeno. Může se stát, že tato osoba bude ovládat jen svůj rodný dialekt a s porozuměním spisovnému jazyku bude mít problémy. Případné potíže při tlumočení nelze pokládat za chybu tlumočníka – není dost dobře možné, aby tlumočník ovládal jednotlivé dialekty jazyka.

Soudce by měl při výběru tlumočníka zohlednit i převažující **směr tlumočení**, tedy zda se bude převážně tlumočit do češtiny, nebo do cizího jazyka. I když tlumočník musí umět tlumočit oběma směry, vždy se lépe tlumočí do mateřského jazyka. Pokud má jít o tlumočení průběhu dlouhého jednání například rusky mluvícímu účastníkovi, měl by být (pokud možno) ustanoven, resp. přibrán spíše tlumočník, který je rodilým mluvčím ruštiny, nebo je bilingvní. V seznamu tlumočnicků sice není mateřský jazyk uveden, soudce se ale může tlumočníka dotázat předem při projednávání zadání (viz C.1.3).

C.1.2 ODBORNOST TLUMOČNÍKA

Pokud má být tlumočen vysoce odborný (medicínský, technický...) obsah, například v řízení o náhradu škody způsobené lékařským zákrokem, měl by se soudce snažit ustanovit tlumočníka, který má příslušné odborné znalosti. Není-li příslušná odbornost uvedena v seznamu tlumočnicků a překladatelů, měl by s tlumočníkem dopředu telefonicky vyjasnit, zda má potřebné vědomosti, resp. předchozí zkušenosti v daném oboru. Zejména v těchto případech pak velmi záleží na tom, aby se tlumočník mohl **předem připravit** (viz C.2).

C.1.3 MOŽNOST TLUMOČNÍKA DOSTAVIT SE

Soud je povinen s tlumočníkem **předem projednat** zadání tlumočnického úkonu a termín jeho provedení (§ 25 tlumočnického zákona). Už čistě z praktického hlediska by soudce neměl tlumočníka ustanovovat, resp. přibírat, aniž by se s ním dopředu (například telefonicky či při předchozím jednání ve věci, bude-li odročovat na konkrétní termín) domluvil. Jen tak bude zajištěno, že se tlumočník bude moci dostavit (nebude tlumočit u jiného soudu, nebude na dovolené apod.) a že jde o tlumočníka vhodného pro danou věc.

C.2 PŘÍPRAVA TLUMOČNÍKA

Ani sebelepší tlumočník nebude dobře tlumočit, pokud se na jednání předem nepřipraví. Předchozí příprava patří k základním etickým povinnostem tlumočníka. Soudce musí (i v zájmu hladkého průběhu jednání) tlumočnickovi **přípravu umožnit**. Měl by tlumočnickovi sdělit, co bude předmětem jednání, komu bude tlumočit (účastníkovi, svědkovi, kolika osobám atd.) a **poskytnout k nastudování alespoň část podkladů ze spisu** (žaloba/obžaloba, vyjádření k žalobě apod.). Jinak bude tlumočník na začátku jednání jedinou osobou v soudní síni, která neví, co přesně se bude projednávat, a téměř s jistotou dojde během jednání k potížím.

Soudci někdy odmítají poskytnout základní dokumenty ze spisu s odůvodněním, že „nebude tlumočeno nic odborného“, „bude tlumočena jen přímá řeč“ apod. Takový přístup je naprostým nepochopením podstaty tlumočení. Tlumočník při tlumočení nevyměňuje slovo za slovo 1 : 1, ale převádí tlumočené sdělení do cílového jazyka v celém jeho smyslu. Jak se říká, netlumočí se slova, ale myšlenky. Tlumočník proto musí znát souvislosti, rozumět okolnostem, orientovat se ve jménech a názvech. To platí tím spíše, že tlumočník často vstupuje jen do určité části řízení nebo jednání a nemůže vědět, co se událo předtím. Případná neochota soudu podpořit tlumočníka při přípravě staví tlumočníka do velmi nekomfortní situace a ohrožuje hladký průběh jednání.

C.3 DĚLKA JEDNÁNÍ

Soudce by měl dopředu zvážit, jak dlouho bude jednání trvat, resp. jak dlouho bude tlumočnicka zapotřebí, a tlumočnickovi to sdělit. Umožní mu tak lépe si naplánovat den, kdy se koná jednání, a případně další dny, pokud bude jednání celodenní a vyčerpávající. Je nutné si uvědomit, že tlumočnick na volné noze má i další závazky a tlumočnick zaměstnaný zase potřebuje vědět, na jak dlouho se má uvolnit ze zaměstnání.

Soudce by měl vzít v úvahu, že tlumočené jednání trvá déle, a naplánovat na jednání dostatek času. Kromě prodlev způsobených konsekutivním tlumočením je potřeba počítat i s případnou **přestávkou pro tlumočnicka**, protože výzkumy i praxe ukázaly, že po přibližně 30 až max. 60 minutách prudce klesá přesnost a úplnost tlumočení.

U tlumočnických úkonů, jejichž celková délka přesahuje 4 hodiny, musí být zařazena alespoň hodinová přestávka, nebo být ustanoveni alespoň 2 tlumočnicki (§ 27 odst. 5 tlumočnického zákona).

D. BĚHEM JEDNÁNÍ

D.1 PŘEDSTAVENÍ TLUMOČNÍKA

Soudce by měl na začátku jednání (je-li tlumočeno účastníkovi), nebo před začátkem výslechu (je-li tlumočeno svědkovi) přítomné upozornit, že se bude tlumočit, a je nutné brát ohled na tuto skutečnost. Měl by tlumočnicka představit a vysvětlit jeho roli (lze tak učinit i v rámci připomenutí tlumočnického slibu), tedy že

1. je nestranný,
2. má povinnost mlčenlivosti,
3. nesmí během jednání vyjadřovat svůj soukromý názor a
4. nesmí účastníkovi či svědkovi „pomáhat“ nad rámec tlumočení.

Přítomní (a zejména osoba, které je tlumočeno), by si měli být vědomi, že úkolem tlumočnicka je pouze převést mluvenou řeč z výchozího do cílového jazyka, případně soudu objasnit kulturní rozdíly. Úkolem tlumočnicka není to, co zazní v soudní síni, vysvětlovat nebo promluvu převádět do jednoduššího jazyka proto, aby jí rozuměl účastník/svědka s nižším vzděláním nebo intelektem.

D.2 MÍSTO TLUMOČENÍ

Místo, kde bude tlumočník sedět/stát, se obecně odvíjí od toho, kde se nachází osoba, které je primárně tlumočeno. Pokud tlumočník tlumočí osobě, která odpovídá na dotazy soudu a stojí „za ohrádkou“ naproti soudci, stojí tlumočník čelem proti soudci vedle vyslýchané osoby. Toto pravidlo však neplatí v případech tlumočnicků znakového jazyka, kteří musí stát čelem k neslyšící osobě, aby na ně dobře viděla – většinou tedy stojí u soudce.

Tlumočník **musí mít možnost vidět na všechny** osoby, které budou během jednání mluvit. Pokud tlumočí účastníkovi formou šušotáže (viz B.1.2), musí sedět bezprostředně vedle něho. Není možné, aby se nakláněl k účastníkovi přes advokáta nebo k obžalovanému přes příslušníka Vězeňské služby.

D.3 PŘÍZPŮSOBNÍ MLUVY

Tempo a dikci řeči je nutné přizpůsobit tlumočení. Soudce by měl přítomné poučit, že musí

1. mluvit pomaleji,
2. mluvit dostatečně hlasitě a srozumitelně,
3. dělat po větách nebo několika málo větách přestávky a
4. počkat, až tlumočník promluvu přetlumočí.

Těmito nezbytnými **předpoklady tlumočení** by se samozřejmě měl řídit i sám soudce. Nebude-li připravený a bude-li s hlavou skloněnou nad spisem nezřetelným hlasem „lovit myšlenky“, tlumočení nebude dost dobře možné a je prakticky vyloučeno, aby mělo náležitou kvalitu.

Právníci v soudní síni by se při tlumočeném jednání měli – pokud možno – vyvarovat složitých formulací, dlouhých „šroubovaných“ souvětí (obvyklý „nešvar“ při popisu skutku v obžalobách při přednesu státním zástupcem) a právnických floskulí. Měli by mluvit **v úplných větách** a svou promluvu logicky členit. Čím stručněji a srozumitelněji budou formulovat, tím bude jistější, že se jejich sdělení dostane k adresátovi v nezkrácené podobě. Košatost mluvy a rozbíhavost myšlenek jsou v tomto případě na škodu.

Tlumočené úseky by neměly být příliš dlouhé. Je nutné si uvědomit, že ani v případě frekventovaných jazyků (angličtina, němčina atd.) nebude v soudní síni vždy (konferenční) tlumočník, který kromě jazyka ovládá i tlumočnické techniky, tlumočí (téměř) každý den, a má proto dobře vytrénovanou paměť schopnou zapamatovat si velký objem textu. Spousta soudních tlumočnicků (zejména tzv. malých jazyků) tlumočí jen občas a jinak působí například v akademické sféře. Průběh jednání je proto třeba přizpůsobit možnostem a schopnostem tlumočnicka.

Soudce by měl umět tzv. „mluvit přes tlumočníka“. Měl by sledovat, zda jeho sdělení proniká prostřednictvím tlumočnicka k adresátovi. Zkušený soudce tlumočnickovi nabídne, že může kdykoli **zvednutím ruky signalizovat**, že přestává stíhat, nebo má jiný problém. Soudce tím projeví zájem o dobré tlumočení a sníží riziko, že se část promluvy a možná nějaká důležitá informace „ztratí v překladu“.

Častou chybou bývá, že se soudce neobrací na adresáta promluvy (účastníka/svědka) přímo, ale sděluje tlumočnickovi, co má adresátovi říct: „Řekněte mu, ať nám poví, jak to tehdy bylo.“ Správně by měl mluvit rovnou na adresáta tak, jako kdyby tlumočník nebyl přítomen: „Řekněte nám, jak to tehdy bylo.“ Tlumočník je pouze zprostředkovatelem komunikace a z podstaty své profese má vždy tlumočit to, co bylo řečeno, a v té gramatické osobě, v jaké hovoří mluvčí. Soudce tedy musí pokyny a dotazy adresovat přímo tomu, komu jsou určeny, nikoli tlumočnickovi.

D.4 DOKUMENTY ČTENÉ PŘI JEDNÁNÍ

Pokud budou při jednání předčítány písemné dokumenty, resp. se z nich bude obsáhle citovat, měl by mít tlumočník v ideálním případě před sebou jejich kopii, aby do ní mohl nahlížet. Je-li to možné, měl by tyto dokumenty obdržet v rámci přípravy ještě před jednáním. V tomto případě je obzvlášť důležité mluvit, resp. **číst pomalu**, protože hotový text čteme za normálních okolností rychleji, než běžně mluvíme (nemusíme přemýšlet, jak zformulovat své myšlenky).

SPECIFIKA TLUMOČENÍ PROSTŘEDNICTVÍM AUDIOVIZUÁLNÍ TECHNIKY

Pro (distanční) tlumočení s použitím audiovizuální techniky platí obecné zásady uvedené v tomto dokumentu. Navíc je nutno předem otestovat technické zařízení spolu s tlumočnickem, zajistit přítomnost technika pro případ jakýchkoliv potíží a dohodnout s tlumočnickem, jakým způsobem budou řešeny případné technické problémy a jak se bude komunikovat, bude-li během výslechu zapotřebí něco vysvětlit apod. Tlumočnick může při tlumočení používat různé tlumočnické techniky. Jejich využití závisí na technických možnostech jednotlivých platforem. Je potřeba zjistit předem, co použitá platforma umožňuje a zda tlumočnick příslušnou techniku tlumočení ovládá.

Je nutno si uvědomit, že obrazovka a mikrofon mohou zkreslovat přenášený zvuk a ovlivnit tak nejen vnímání účastníků jednání, ale i výkon tlumočnicka. Tento aspekt by měl být při tlumočení prostřednictvím audiovizuální techniky vždy brán v úvahu.

PO JEDNÁNÍ

Tlumočnick sice není středobodem soudního jednání, nýbrž pomocnou profesí, přesto ho potěší, když mu soudce po jednání poděkuje a – pokud byl s tlumočením spokojen – projeví uznání. Krátký rozhovor v návaznosti na jednání umožní oběma stranám tlumočení zhodnotit a optimalizovat práci pro příště.

Posuzování kvality tlumočení je ošidné, a soudce by k němu měl přistupovat citlivě. Tak jako tlumočnick obvykle nerozumí do hloubky právu, není soudce odborníkem na tlumočení. Tlumočnick je vždy závislý i na faktorech, které nemůže ovlivnit a které „zvenku“ nemusí být patrné: mluvčí může například mluvit těžko srozumitelným dialektem nebo špatně artikulovat. Na paměti je nutné mít i to, že u soudního jednání se tlumočnicki na rozdíl od komerční praxe nestřídají a kognitivní únavě nelze při delším jednání nijak předejít – nejpозději po hodině začne dělat chyby i ten nejlepší tlumočnick. K tomu navíc přistupuje vyšší psychická

zátěž: zatímco pro soudce jsou šarvátky advokátů nebo surovost projednávaného trestného činu denním chlebem, tlumočnicka, který je u soudu jen občas, může sporem nabitá situace stresovat.

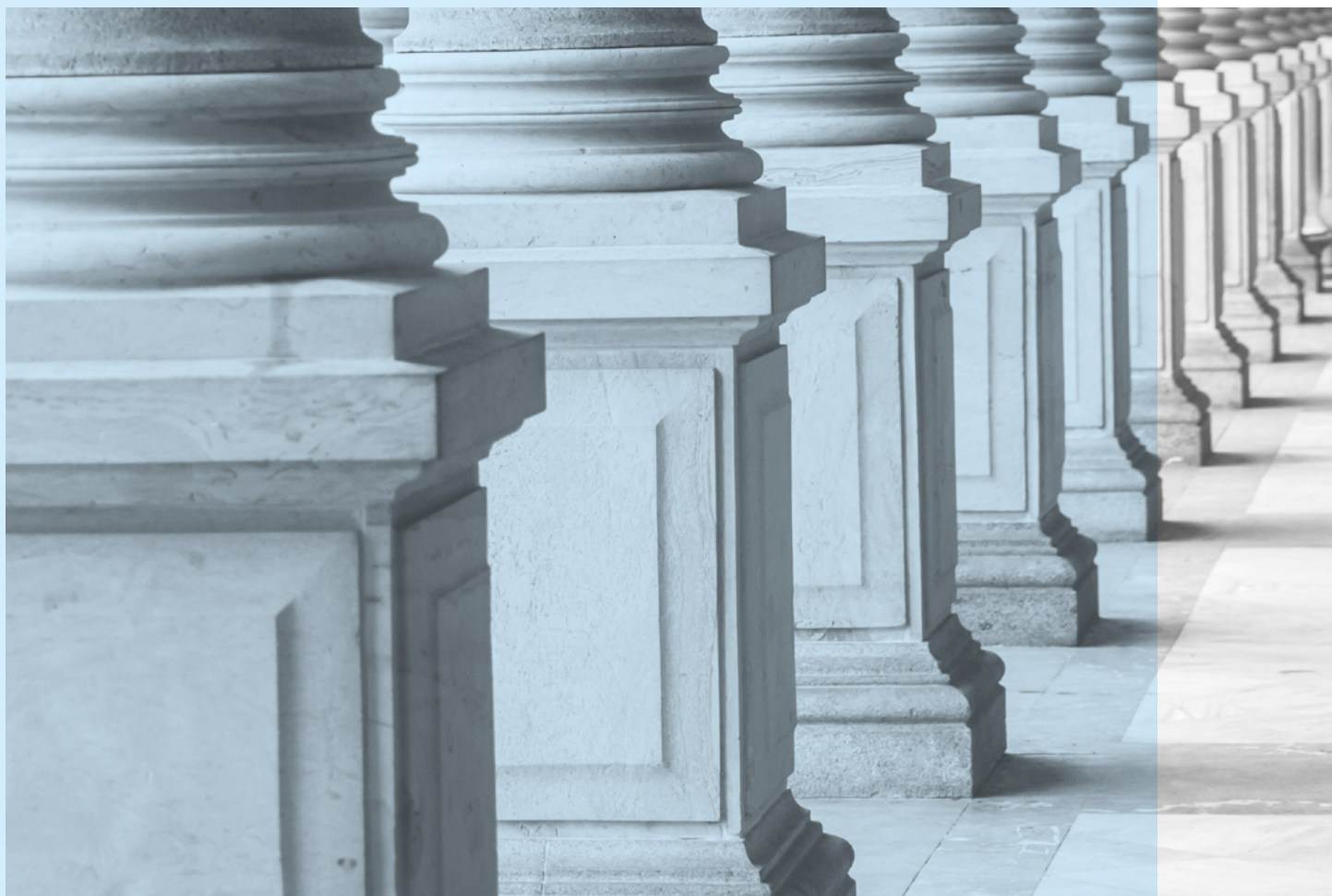
Soudce by si měl být vědom, že tlumočení u soudu se za současné legislativní situace (hodně povinností v kombinaci s nedostatečnou odměnou) profesionálním tlumočnickům naprosto nevyplatí. Tlumočnickovi, který je na volné noze, nepokryje odměna za soudní tlumočení ani náklady, a tlumočnick, který je zaměstnaný, zase nemá příliš mnoho důvodů brát si v zaměstnání volno, aby si mimořádně stresující práci vydělal pár stokorun. Pokud dá soudce najevo, že si práce tlumočnicka váží, a zajistí, aby mu byla odměna včas uhrazena (nebo o ní alespoň bylo bez prodlení rozhodnuto), bude mít větší naději, že tlumočnick bude ochoten pomoci i příště.

F. ZÁVĚREM

Tlumočnicki jsou pracovníky justice někdy považováni za přítěž, která jim komplikuje práci při nalézání práva, nikoliv za nezbytnou podporu a pomoc. V řízeních s cizojazyčným prvkem se však setkávají různé strany, které si nerozumějí, protože mluví různými jazyky. Úkolem tlumočnicků je zprostředkovat efektivní komunikaci mezi těmito stranami tak, aby každý porozuměl tomu, co říká ten druhý. Jedině s pomocí tlumočnicka je možné věc řádně projednat a dospět k rozhodnutí. K tomu, aby mohli tlumočnicki plnit své úkoly v rámci soudních řízení, musí mít vytvořeny náležité podmínky.

Tlumočnicki jsou důležitou profesí, bez které se justice neobejde, a jako takoví by také měli být vnímáni ostatními aktéry v soudní síni – soudci, státními zástupci, advokáty, ale i účastníky řízení. Na samotných tlumočnickích pak naopak je, aby své roli dostáli, měli potřebné znalosti a dovednosti a svým výkonem soudcům opravdu pomáhali.

*Věříme, že Vám toto minimum zprostředkovalo alespoň základní
vhled do problematiky soudního tlumočnictví. V případě dotazů ohled-
ně tlumočení se můžete obrátit na Komoru soudních tlumočnicků a soud-
ních překladatelů ČR – profesní sdružení soudních tlumočnicků a soud-
ních překladatelů: www.kstcr.cz.*

TLUMOČNÍK V SOUDNÍ SÍNI JAK S NÍM ÚSPĚŠNĚ SPOLUPRACOVAT

Autoři: Pavel Mašarák a Ilona Šprcová, s přispěním členů představenstva KST ČR
K 25. výročí svého založení vydala Komora soudních tlumočnicků a soudních
překladatelů ČR, z. s., 1. vydání, 2021, ISBN 978-80-908452-0-6
www.kstcr.cz